Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024 № 9

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 291 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.(,PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning bozor mexanizmlari va ularni joriy etishdagi muammolar 21
Yusupov Shoxzod Maxmatmurodovich

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish davrlari ekonometrik modelini yaratish masalalari 24
Abdullayev Farxod Ozodovich

Marketing yondashuvi asosida Sirdaryo viloyatining investitsion salohiyatini baholash usullari 35
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna

Bevosita soliqlar ma'muriyatchiligi 41
Idirisov Alisher Otajonovich

Soliq nazorati va transfert narxni belgilashda soliq nazoratini tashkil etishning xorij tajribalari 46
Abdiev Jaxongir Ibragimovich

Soliq siyosati va strategiyasining ilmiy-nazariy tahlili 53
Djumaniyazov Marks Quranbaevich

Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi 60
Shaislamova Nargiza Kabilovna

Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning o'ziga xos xususiyatlari 67
Asrorov Azizbek Isomiddin o'g'li

The significance, problems and solutions of the green economy in the New Uzbekistan economy 74
Sattorova Mehriniso, Ibragimova Gulchehra Tohirovna

O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni soliqqa tortishning joriy qilinishi va rivojlanish tendensiyasi 79
Otamuradov Nuriddin Najmiddinovich

Korporativ boshqaruvni innovasion rivojlantirishda raqamli texnolgiyalardan foydalanishning nazariy asoslari 87
Xalmuradov Elmurod Dilmuradovich

Международный опыт стимулирования инновационной деятельности 93
Абдиуалиева Гулзада Азатовна

How does foreign direct investment promote economic growth? 98
O'tkirova Bonu Azamat kizi

Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning konseptual asoslari va ular evolyutsiyasi 102
Umarov Abduvaxob Tursunovich

Technological Innovations of Electronic Payment Systems 107
Mirkomil Boboyorov Murodullaevich

Ta'lim xizmatlari sohasida davlat-xususiy sherikligining rivojlanishida xorij tajribasining o'rni va ahamiyati 115
Imomov Xolmurod Norqul o'g'li

O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investisiya va xorijiy kreditlar jalb qilish samaradorligi tahlili 119
Maksudov Abdumalik Xodievich

Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar (ishlar, xizmatlar) xarid qilishni takomillashtirish 124
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi 129
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Turizmda innovatsiyalarni qo‘llash imkoniyatlari....133
Po‘latov Ma’murjon Murodjon o‘g‘li

Davlat budjetining soliqli daromadlari tahlili....139
Abduraimova Nigora Radjabovna

Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon....143
To‘lakov Ulug‘bek Toshmamatovich

O‘zbekiston sanoat korxonalarida xom ashyo resurslaridan samarali foydalanishning hozirgi holati, muammolari va mintaqaviy xususiyatlari (qashqadaryo viloyati misolida)....151
Ochilov Akram Odilovich, Xazratov Sarvar Ibragimovich

Состояние туристической инфраструктуры Ташкентской области....156
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи

Sanoatlashuvning ekologik ta’siri va “yashil” iqtisodiyotga o‘tishning asoslari....161
Nosir Maxmudov, Lola Azimova

Iqtisodiyotni raqamlashtirishda sinergetik ta’sirning nazariy asoslari....167
Maxmudova Zoxida Maqsudali qizi, Normurodov Xusan

Davlat budjeti xarajatlaridansamarali foydalanishni takomillashtirish....173
Sherxon Tuychiyev

Savdo korxonalarida ta’minot zanjirining asosiy bosqichlari va muammolari....177
Ergashev Jahongir Baxodirovich

Kichik biznes subyektlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirish yo‘llari....180
Ergashev Firuz Baxodirovich, Ishturdiev Hasan Abdigapparovich

Budjet tashkilotlarida qurilish-ta’mirlash xarajatlari hisobining asoslari....184
Azizova Zilola Lochin qizi

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliylashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o‘ziga xos jihatlari....191
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich

Suv ekologiyasining asosiy yo‘nalishi va uning fandagi o‘rni....200
Musayeva Muqaddas Abdurashid qizi

Анализ прибыли агропромышленности....204
Гафурова Азизахон Фатиховна

Systematic analysis of briquette mass pressing equipment approach....209
Kobilov Khasan Khalilovich, Sharipova Nazira Rakhmatilloyevna

An Econometric Assessment of the Effects of Fintech on Economic Growth in Developed Countries....213
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli

Raqamli iqtisodiyot rivojida korporativ boshqaruv faoliyatining roli....216
Muxitdinov Ulug‘bek Diyarovich

Значение промышленной сети в развитии деятельности предприятий малого бизнеса....221
Кодиров Жавлонбек Нематуллаевич

Tadbirkorlik kambag‘allikni qisqartirishning asosiy yo‘nalishi....225
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich

Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari....230
Mirzayev Kobil Nosirjonovich

Investisiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini rivojlantirish mexanizmlari....236
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

Innovasion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sifat menejmentini joriy etishning nazariy-uslubiy masalalari....242
Zarina Ashurova

Social media marketing strategies for small businesses....247
Mannonov Shahzod Istam ugli

Xalqaro shartnomalar qoidalarini qo‘llashning xalqaro va milliy uslubiy tamoyillarining o‘zaro ta’siri....250
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich

Neft-gaz, yoqilg‘i energetika sanoati sohasidagi yirik soliq to‘lovchilarda soliq nazoratini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari....258
Abdullaev Shuxrat Sultanbaevich

Суть и значимость инновационных технологий в региональном управлении....266
Муминов Фазлиддин Хусниддин угли

Muammoli kreditlar: echimlari va istiqbollari....274
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich

SWOT-анализ использования социальных сетей в туристической индустрии узбекистана....279
Касимова Зилола Гуламиддиновна

Germaniya tajribasidan foydalanish orqali o‘zbekistonda turizm sohasidagi kadrlar salohiyatini rivojlantirish masalalari....287
Xamidova Mo‘tabarxon Abdumalik qizi, Ochilov Akram Odilovich

GERMANIYA TAJRIBASIDAN FOYDALANISH ORQALI O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDAGI KADRLAR SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Xamidova Mo‘tabarxon Abdumalik qizi
ilmiy tadqiqotchi

Ochilov Akram Odilovich
Qarshi davlat universiteti “Iqtisodiyot” kafedrasi mudiri,
i.f.d. (DSc). professor

Annotatsiya: Turizm sohasi yildan yilga tez rivojlanayotgan sohalardan biri hisoblanadi. Sohada ko‘rsatiladigan xizmatlar sifati va kadrlar malakasini jahon talablariga mos ravishda rivojlantirish soha mutaxasislarining va davlat oldida turgan muhim vazifadir. Bunda jahon tajribasidan foydalanib turizm industriyasini rivojlantirish ko‘plab davlatlar uchun yuqori natija bermoqda.O‘zbekiston turizmini rivojlantirishda ham ushbu tajribalardan foydalanish yildan yilga o‘z samarasini bermoqda. Ushbu maqolada Germaniya davlat ta’lim tizimida dual ta’limning afzalliklari hamda ushbu tizimning O‘zbekistonning turizm sohasiga kadrlar tayyorlashdagi imkoniyatlari va yutuqlari ko‘rib chiqildi.

Kalit so‘zlar: Germaniya tajribasi, dual ta’lim tizimi, kadrlar masalasi, ta’lim dasturlari, turizm industriyasi

Abstract: The tourism sector is one of the fast-growing industries from year to year. Developing the quality of services provided in the industry and the qualifications of personnel in accordance with global requirements is an important task facing industry experts and the state. In this case, the development of the tourism industry using world experience gives high results for many countries; the use of these experiments in the development of tourism in Uzbekistan also bears fruit from year to year. This article examined the advantages of dual training in the German state education system and the possibilities and achievements of this system in training personnel in the tourism sector of Uzbekistan.

Key words: German experience ,dual education system,personnel issue,educational programs,tourism industry.

Аннотация: Туристический сектор из года в год - одна из быстрорастущих отраслей. Развитие качества предоставляемых в отрасли услуг и квалификации персонала в соответствии с мировыми требованиями - важная задача, стоящая перед отраслевыми экспертами и государством. В этом случае развитие туристической отрасли с использованием мирового опыта дает высокие результаты для многих стран, Использование этих экспериментов в развитии туризма Узбекистана также из года в год приносит свои плоды. В данной статье были рассмотрены преимущества двойного обучения в государственной системе образования Германии и возможности и достижения этой системы в подготовке кадров в туристической сфере Узбекистана.

Ключевые слова: немецкий опыт, система двойного обучения, кадровый вопрос, образовательные программы, индустрия туризма.

KIRISH

Hozirgi kunda turizm sohasi dunyo mamlakatlari mehnat bozorida keng qamrovliligi va tez rivojlanayotganligi bilan ajralib turadi. Turizmning barcha sohalarida boshqa sohalarda bo‘lgani kabi kadrlar tayyorlash va ularning salohiyati muhim ahamiyatga ega. Turizm rivojlangan mamlakatlarda kadrlar salohiyatini oshirishda sifatli ta’lim dasturlarining o‘rni yuqori sanaladi. Ushbu davlatlarda turistlarga sifatli xizmat ko‘rsatishda kadrlarni jahon talablariga mos ravishda o‘qitish masalasi davlatning va soha vakillarining muhim vazifasi hisoblanadi. Shulardan Germaniya davlati turizmini rivojlanishida malakali kadrlarni tayyorlash mexanizimi hozirgi kunda yuqori samara bermoqda. Ushbu davlat ta’lim tizimida dual ta’limning o‘rni yuqoridir. Ayniqsa, turizm sohasida kadrlar toyyorlashda bunday dasturlar sezilarli samara bermoqda. Chunki turizmni deyarli barcha sohalarida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy tajriba ham muhim hisoblanadi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR TAHLILI

Dual ta’lim tizimi – ixtisoslashgan ta’lim turi bo‘lib, talaba nazariy bilimlarni ta’lim muassasasida, amaliy ko‘nikmalarini esa bevosita ish joyida, ya’ni ishlab chiqarish korxonalarida olish imkoniyatini yaratib beradi. Dual

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

ta'limining asosiy maqsadi ta'lim muassasasida o'qiyotgan talabalarning kasbiy tayyorgarlik sifatini oshirishdan iborat. Bu ta'lim tizimi o'quv va ishlab chiqarish jarayonlarini birlashtirish orqali mutaxassislarni tayyorlashda kuchaytirishga asoslanadi, bu esa o'quv muassasalari bitiruvchilarining kasbiy mahoratini oshiradi. Biz bilamizki, Germaniya o'zining ta'lim tizimiga dual ta'limni bir necha yillar oldin joriy qilgan. Germaniyada dual ta'lim rivojlanishining asosiy omili qonunchilikda dual ta'lim ishtirokchilarining (korxona, o'quvchi, ta'lim muassasasi) vazifalari va majburiyatlari aniq belgilab qo'yilgan. Dual ta'lim tizimi rivojlangan davlatlarda bir necha yillar davomida o'zining samarasini berib kelmoqda. Hozirgi kunda ko'plab davlatlar ushbu tajribani qo'llash bo'yicha tadqiqotlar olib borishmoqda. Shulardan Ukraina davlatida bir nechta tadqiqotchilar tomonidan dual ta'lim va an'anaviy ta'limning afzalliklari o'rganildi. Bundan shuni bilish mumkinki, dual ta'lim afzalliklari an'anaviy ta'lim tizimidan ko'ra yuqoriligi bilan ajralib turadi. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, barcha sohani rivojlantirishda ta'limning o'rni yuqoridir. Shunday ekan turizmni rivojlantirishda ham ushbu ta'lim tizimini qo'llash sohada yuqori natija beradi.

1-jadval. Ukrainalik tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan dual ta'lim va an'anaviy ta'limning afzalliklari ro'yxati.

Dual ta'lim tizimi	An'anaviy ta'lim tizimi
- O'qishni tugatgandan keyin ishga joylashish imkoniyati - bozor ehtiyojlariga muvofiq amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyati - yuqori darajadagi malakali o'qituvchilar o'qitish imkoniyati -maqsadli ravishda o'z kasbiy sohasida ishlashga qaratilgan mutaxassislarni tayyorlashga hissa qo'shadi -tegishli mutaxassislik bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlash uchun talab va taklif o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga hissa qo'shadi; -amaliy faoliyatni ta'minlash uchun yangi imkoniyatlar olish; - ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirish; - ta'limda so'nggi yondashuvlarni taqdim etish imkoniyati; -muassasaning amaliy ehtiyojlariga muvofiq nazariy ma'lumotlarni o'rganishni ta'minlash imkoniyati.	-olingan ko'nikmalarni o'z vaqtida mustahkamlashga yordam beradigan nazariy bilimlar -turli ixtisoslashtirilgan sohalarni o'zlashtirish imkoniyati -yangi o'quv mexanizmlarini taqdim etish imkoniyati -boshqa o'quv tizimlari bilan birlashish imkoniyati [1]

Ayniqsa, bunday ta'lim tizimining turizm sohasida kadrlar tayyorlashdagi o'rni yuqorihisoblanadi. Germaniya turizm sohasida dual ta'lim imkoniyatlarini ko'rib chiqadigan bo'lsak, uning bir nechta afzalliklarini keltirib o'tamiz:

-Turizm bo'yicha dual ta'lim kursi nima haqida?

Turizm bo'yicha dual ta'lim kursining asosiy yo'nalishi sayohatni tashkil qilishdir. Odamlarning ko'nikmalari talab qilinadi, chunki siz mijozlarning ehtiyojlarini qanday aniqlashni va ularni turizm xizmatlariga aylantirishni o'rganasiz. Tizimning o'ziga xos xususiyati fanlar va mutaxassislik bilimlarining aralashmasidir. Bu siz nafaqat turizmning o'zi, balki biznes bilimlarini ham olishingizni anglatadi. Keyinchalik turizm sanoati uchun yangi takliflarni ishlab chiqishingiz uchun siz o'qish davomida chet tillari, geografiya, siyosat va gastronomiya bilan ham shug'ullanasiz.

-Turizm bo'yicha dual ta'lim kursini tugatgandan keyin nima qilish mumkin?

Turizm sohasida ishga joylashish imkoniyatlari juda keng, shuning uchun siz o'zingiz uchun to'g'ri ish topish uchun yaxshi imkoniyatga egasiz. Mumkin bo'lgan faoliyat sohalariga marketing, mehmonxona sanoati yoki mehmonxona boshqaruvi, shuningdek, sport, sog'lomlashtirish va sog'lomlashtirish turizmi va tadbirlarni boshqarish kiradi. Siz sayyohlik agentliklarida, mehmonxonalardan yoki shunga o'xshash kompaniyalardan ish topishingiz mumkin. Xalqaro miqyosda ishlash imkoniyati ham mavjud.

-Turizm bo'yicha dual ta'lim kursi bilan qanday darajaga ega bo'linadi?

Turizm bo'yicha dual ta'lim kursi sizga birinchi professional malakangizni olishga yordam beradi. Integratsiyalashgan o'quv kursi bilan siz tegishli malakaga ega bo'lasiz, masalan, turizm xodimi.

1 Kondratska H., Grigorieva N., Kugai K., Vyshnevska M. & Sapozhnykov S. (2023). "European experience of dual education for future teachers in Ukraine". Amazonia Investiga, 12(71), 271-283. https://doi.org/10.34069/AI/2023.71.11.24

-Nima uchun turizm bo‘yicha dual ta’lim kursini tanlash muhim?

Turizm sanoatida ish o‘rinlarining keng doirasi va shuning uchun turli sohalarda ko‘plab potensial lavozimlar mavjud. Shuning uchun ish juda xilma-xildir. Biroq turizm sohasi xodimlar orasida mashhurligi tufayli raqobat ham ancha yuqoridir. Shunday qilib, ikki tomonlama o‘qish kursi faqat o‘quv malakasini namoyish eta oladigan abituriyentlarga nisbatan afzalliklarni beradi. Turizm bo‘yicha ikki darajali kurs ham ixtisoslashish uchun yaxshi imkoniyatlar va ta’limni davom ettirish imkoniyatini beradi. Xalqaro yo‘naltirilgan universitetlar yoki kasb-hunar akademiyalari ham chet elda semestrni yakunlash imkoniyatini taqdim etadi.

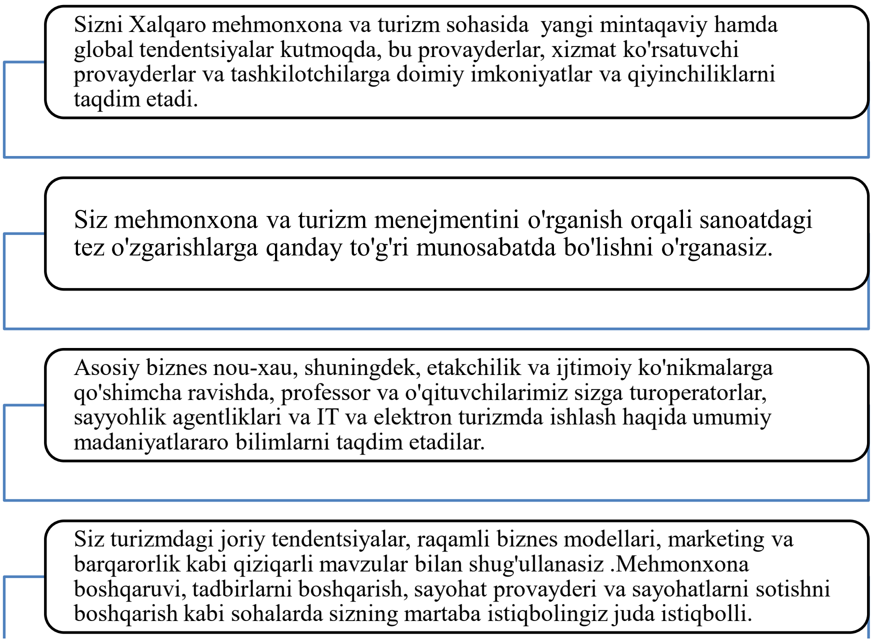

1-rasm. Turizm sohasida dual ta’limning afzalliklari.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqola ilmiy-nazariy izlanishlar, tadqiqotchi olimlar ishlari va qiyosiy tahlillardan foydalangan holda tayyorlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yuqorida keltirilgan ma’lumotlardan ko‘rinib turibdiki, turizm sohasida kadrlar tayyorlashda dual ta’lim tizimining o‘rni juda yuqoridir. O‘zbekiston turizmini rivojlantirish, undagi kadrlar malakasini oshirishda ham hozirgi kunda Germaniya tajribasini qo‘llash masalasi o‘rganilmoqda. Joriy yilning iyun oyida davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev boshchiligida o‘tkazilgan videoselektor yig‘ilishida professional ta’lim tizimini tubdan takomillashtirish va Germaniya tajribasi asosida dual ta’limni amaliyotga samarali joriy etish bo‘yicha bir qator vazifalar belgilab berilgan edi. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-iyuldagi “Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-269-sonli qaroriga muvofiq Mamlakatimizda turizm sohasida xalqaro standartlarga mos uzluksiz ta’lim tizimini yanada takomillashtirish, mehnat bozorining zamonaviy talablariga muvofiq yuqori malakali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash tizimini yo‘lga qo‘yish, fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyalarini ta’minlash, shuningdek, xizmatlar sifatini jahon talablariga to‘liq mos keladigan darajaga olib chiqish maqsadida ba’zi tartiblar o‘rnatildi.

Unga ko‘ra, 2024–2025-o‘quv yilidan boshlab davlat oliy ta’lim muassasalarida turizm va mehmonxona xo‘jaligi sohalarida kadrlar tayyorlash tizimi uch yillik oliy ta’lim dasturlari asosida yo‘lga qo‘yiladi. Bunda o‘quv jarayoni “blok-modul” tizimiga asoslangan dual ta’lim shaklida tashkil etiladi. Jarayonning nazariy va amaliy mashg‘ulotlar ulushi quyidagicha bo‘lishi kerak:

1-bosqichda – 80% nazariy va 20% amaliy;

2-bosqichda – 50% nazariy va 50% amaliy;

3-bosqichda – 30% nazariy va 70% amaliy.

1-avgustdan turizm sohasida kadrlar tayyorlovchi OTMlarda yuridik shaxs maqomiga ega bo‘lmagan amaliyot bazalarini (turoperator, turagent, gid-tarjimon, mehmonxona va turizm transporti xizmatlarini ko‘rsatish obyektlari) belgilangan tartibda tashkil etishga ruxsat berilishi belgilandi. Shuningdek, turizm sohasida kadrlar

tayyorlovchi OTMlarning amaliyot bazalarida ko'rsatilgan xizmatlar uchun foyda solig'i mazkur soliq bo'yicha belgilangan soliq stavkalariga nisbatan 50%ga kamaytirilgan stavkada to'lanishi hamda mehmonxonalar va restoranlar uchun yuqori malakali xizmat ko'rsatuvchi xodimlarni tayyorlash yo'lga qo'yilishi hamda turizm va mehmonxona xo'jaligi sohalariga oid oliy ta'lim yo'nalishlarining dual ta'lim shakli bo'yicha ta'limning xalqaro standart tasniflagichi darajalari bilan uyg'unlashgan yangi malaka talablari hamda ta'lim dasturlarini ishlab chiqish haqida qaror qabul qilindi.[2]

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa va taklif o'rnida shuni ayta olamizki, turizm sohasi O'zbekistonda iqtisodiy rivojlanish va madaniyat almashinuvi uchun ulkan salohiyatga ega bo'lgan soha hisoblanadi. Biroq hozirgi tez rivojlanayotgan bozor iqtisodiyoti davrida butun dunyoda, shuningdek, O'zbekistonda ham sohani zamon talablariga mos holda rivojlantirish, kadrlar va xizmatlar salohiyatini oshirish muhim masala hisoblanadi. Ayniqsa, kadrlar tayyorlash va bu tizimni takomillashtirish bo'yicha bir qancha strategiyalarni ishlab chiqish, sohani rivojlantirishda turizm rivojlangan davlatlar tajribasidan foydalanish va kadrlar bilan bog'liq muammolarni hal qilish va bu orqali turizm sohasini rivojlantirish zarur. Shuningdek, kadrlar malakasini oshirishda yuqorida keltirilgan Germaniya ta'lim tizimidagi dual ta'lim dasturlaridan foydalanish lozim. O'zbekiston turizm bozoriga kadrlar yetishtirishda ushbu dastur yutuqlaridan samarali foydalanish tez orada o'zining samarasi beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-iyuldagi " Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-269-sonli Qarori. https://lex.uz/docs/
2. Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO) https://www.unwto.org/
3. https://www.iu-dualesstudium.de/lp/bachelor-tourismusmanagement/
4. https://www.victoria-hochschule.de/hotel-und-tourismusmanagement/
5. Kondratska H., Grigorieva N., Kugai (2023). "European experience of dual education for future teachers in Ukraine". Amazonia Investiga, 12(71), 271-283. https://doi.org/10.34069/AI/2023.71.11.24
6. https://uzbekistan.un.org/index.php/uz.sdgs
7. https://www.newworlddencyclopedia.org/entry/dual_education.
8. Vyshnevska M. & Sapozhnykov S. (2023). "European experience of dual education for future teachers in Ukraine".
9. Ergasheva.S.N. Pedagogical Aspects of Improving the System of Dual Training of Public Education Workers. JournalNX,107-110
10. Clarke Linda . 2007. Dual Education: International perspectives an Development . Routledge. ISBN 978-0415380614.

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-iyuldagi "Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-269-sonli Qarori. https://lex.uz/docs/

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 9

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.